

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman toteutuminen vuonna 2022

Rakennus- ja ympäristölautakunta 08.03.2023 § 22
697/00.01.02.02/2023

Valmistelija

Ympäristöterveyspäällikkö Riitta Suutari, riitta.suutari@salo.fi, 02 778 4601.

Rakennus- ja ympäristölautakunta hyväksyi tammikuussa 2022 ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman 2020-2024 päivityksen vuodelle 2022. Valvontasuunnitelman toteutuminen tulee arvioida ja käsitellä lautakunnassa ja toimittaa VYHA:n (Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmä) kautta aluehallintovirastolle maaliskuun loppuun mennessä.

Arvioinnissa tulee kuvata mm. toteutuneiden suunnitelman mukaisten tarkastusten ja muiden tarkastusten määrät toimintatyypeittäin, hyväksymispäätösten, käsiteltyjen ilmoitusten ja myönnettyjen lupien määrät, tiedot kertyneistä maksutuloista sekä arvioida yleisesti valvontasuunnitelman toteutumista ja voimavarojen riittävyyttä. Jos toteuma eroaa merkittävästi suunnitelmasta, pyritään selvittämään syyt suunnitelman poikkeamiselle.

Elintarvikevalvontasuunnitelman toteutuminen

Valvontasuunnitelman mukainen elintarvikehuoneistojen kokonaismäärä oli 461 (vuonna 2021 515) ja niihin oli suunniteltu tehtävän 186 tarkastusta (2021 258 tarkastusta). Osa kohteista tarkastetaan kolmen vuoden välein toiminnan pienimuotoisuuden tai osa-aikaisuuden vuoksi ja sen vuoksi lukumäärä ei jakaudu tasan eri vuosille. Tehtyjen suunnitelmallisten tarkastusten määrä vuonna 2022 oli 186 kpl (vuonna 2021 237 kpl). Kaikki suunnitelmalliset tarkastukset saatiin siten tehtyä. Elintarvikevalvonnassa tarkastukset ovat pääsääntöisesti suunnitelmallisia. Vuonna 2022 tehtiin lisäksi 11 seurantatarkastusta kohteisiin, joille oli annettu määräaika korjausten suorittamiseksi sekä 13 valvontasuunnitelman ulkopuolista tarkastusta. Ulkopuolisia tarkastuksia tehdään esim. epidemioiden yhteydessä tai jos tulee ilmoitus säädösten vastaisesta toiminnasta. Myös joissakin tapauksissa ennen toiminnan aloitusta voidaan tiloihin tehdä tarkastuskäynti tilojen sopivuuden arvioimiseksi suunniteltuun toimintaan. Uusia elintarvikehuoneistoilmoituksia tehtiin 45 kpl (2021 49 kpl).

Tarkastuskäynneistä osa tehtiin asiakirjatarkastuksina ja myös yhdistelmää etä/asiakirjatarkastus käytettiin mahdollisuuksien mukaan. Lähes kaikki tarkastukset ovat nykyisin ns. Oiva-tarkastuksia.

Oiva-tarkastusten kokonaisarvosanat jakautuivat seuraavasti (suluissa koko maan keskiarvot):

- oivallinen A 43,7% (48 %)
- hyvä B 47,7 % (37 %)
- korjattavaa C 7,1 % (14 %)
- huono D 1,5% (1 %)

Oiva-arvioiden tuloksemme ovat jonkin verran koko maan keskiarvoa paremmat. Meillä on annettu korjattavaa eli C arvosanaa 7 % vähemmän, mutta B-arvosanaa vastaavasti 10 % enemmän kuin keskimäärin. Ohjausta ja neuvontaa annettiin, jos toiminnassa havaittiin pientä huomautettavaa, mutta puutoksen ei katsottu heikentävän elintarviketurvallisuutta tai johtavan kuluttajaa harhaan. Korjattavaa - arvosana johti kehoitukseen korjata puute määräaikaan mennessä.

Korjaukset tarkistettiin seuraavan suunnitelmallisen tarkastuskäynnin yhteydessä tai erillisellä uusintatarkastuksella. Hallinnollisiin pakkokeinoin (määräys, kieltö, uhkasakko) ryhdyttiin neljän eri elintarviketoimijan kanssa.

Salon elintarvikevalvonta pystyi varsin hyvin huomioimaan toiminnassaan valvontasuunnitelmassa esitetyt Ruokaviraston laatiman monivuotisen valvontaohjelman mukaiset valtakunnalliset painopisteet ja projektit. Valtakunnallisen kunnossapidon ja puhtaanapidon Oiva-rivien tehostettua tarkastamista jatkettiin. Valvojat osallistuivat aktiivisesti petoksellisen toiminnan torjunnan viranomaisyhteistyökoulutuksiin.

Viranomaisnäytteitä valvontakohteiden omavalvontajärjestelmän toimivuuden todentamiseksi otettiin suunnitelman mukaisesti, yhteensä 21 kpl. Määrä on sama kuin edellisenä vuonna. Näytteitä otettiin sekä tuotteista että tuotantoympäristöstä. Painopiste oli suunnitelman mukaisesti patogeenitutkimuksissa (listeria).

Lisäksi otettiin Ruokaviraston ja aluehallintoviraston pyytämät eläimistä saatavien elintarvikkeiden vierasainevalvontaohjelman (maito, hunaja, kala) ja kasvinsuojeluainejäämien valvontaohjelman mukaiset näytteet. Näytteitä otettiin yhteensä 11 kpl.

Elintarvikevalvonnasta kertyi uutena maksuna käyttöön otettua perusmaksutuloa 56 100 €, tarkastusmaksuja 32 175€ (2021 40 530 €) ja elintarvikehuoneistojen ilmoitusten käsittelymaksuja 5 460 € (6 290 €). Elintarvikevalvonnasta kertyneet tulot yhteensä 93 735 € (47 080 €).

Terveydensuojelun valvontasuunnitelman toteutuminen

Terveydensuojelulain mukaisia suunnitelmallisen valvonnan kohteita oli 314 kpl (2021 328 kpl). Valvontasuunnitelmassa oli tarkastuksia näihin kohteisiin suunniteltu vuodelle 2022 129 kpl (153 kpl). Valvontakohteen tarkastustiheys määräytyy riskinarvioinnin perusteella ja kohteet tarkastetaan riskiluokan mukaan kerran vuodessa-viiden vuoden välein. Tarkastukset eivät siten jakaudu vuosittain ihan tasaisesti. Terveydensuojelulain mukaisen suunnitelmallisen valvonnan toteuma vuonna 2022 oli 100 % (2021 70 %).

Uusia terveydensuojelulain 13 §:n mukaisia ilmoituksia/hakemuksia käsiteltiin 21 kpl (vuonna 2021 12 kpl).

Talousvettä valvottiin vesilaitosten valvontatutkimusohjelmien ja näytteenottosuunnitelmien mukaisesti. Valvonnassa on kiinnitetty erityisesti huomiota häiriötilanteisiin varautumiseen (mm. desinfiointivalmius, varavesiyhteydet, tiedottaminen).

Viranomaisnäytteet talous-, uima- ja uima-allasvedestä otettiin valvontasuunnitelman mukaisesti. Talousveden viranomaisnäytteet täyttivät laatuvaatimukset vuonna 2022. Yleiset uimarannat luokiteltiin uimavesinäytteiden perusteella laadultaan erinomaisiksi.

Terveydensuojelulain mukaisessa valvonnassa merkittävä osa tarkastuskäynneistä on valvontasuunnitelman ulkopuolisia tarkastuskäynnejä. Niitä tehtiin 44 kpl (vuonna 2022 69 kpl) ja ne kohdistuivat pääasiassa asunnoissa esiintyviin terveyshaittaepäilyihin, kuten sisäilmaongelmat, siivottomuus, melu ja tuhoeläimet.

Terveydensuojeluvalvontaa työllistivät myös erilaiset lausunnot ja selvitykset. Tuulivoimaan liittyvät meluasiat työllistivät edelleen valvontaa. Lausuntoja annettiin yhteensä 24 kpl (22 kpl). Kaupungin

sisäilmatyöryhmien kokouksia, joihin terveystarkastaja osallistui, pidettiin 47 kpl (28 kpl).

Terveysuojelulain mukaisia perusmaksutuloja saatiin 24 600 euroa. Suunnitelmallisista tarkastuksista kertyi tuloja yhteensä 29 182 (2021 21 707 €) ja ilmoitusten/hakemusten käsittelystä 2 665 € (1 755 €). Lisäksi perittiin näytteenottomaksuja 5 330 € (8 658 €). Terveysuojelulain mukaisen valvonnan tulot vuonna 2021 olivat yhteensä 61 777 € (32 120 €).

Tupakkavalvonnan toteutuminen

Tupakkalain mukaiset valvontakohteet ovat pääasiassa vähittäismyyntipaikoissa. Lisäksi valvontakohteita ovat tupakointilalliset ravintolat ja tupakkatuotteiden tukkumyyntipaikat. Tupakkalain mukaista valvontaa tehtiin pääasiassa elintarvikevalvonnan yhteydessä.

Tupakkalaki koskee tupakkatuotteiden lisäksi mm. sähkösavukkeita sekä niissä käytettäviä nesteitä. Salossa on yksi sähkösavukkeiden ja nikotiininesteiden erikoisliike. Erikoisliikkeen lisäksi viisi muuta toimijaa on ilmoittanut nikotiininesteiden myynnistä Salon alueella.

Salossa oli tupakkalain mukaisia valvontakohteita vuonna 2022 yhteensä 70 kpl (72 kpl). Valvontasuunnitelmassa niihin oli suunniteltu tehtävän 29 tarkastusta. Kaikki tarkastukset tehtiin. Vuoden 2021 toteuma oli 88 %. Lääkelain mukaisia nikotiinikorvausvalmisteiden myyntipaikkoja oli 35 kpl ja niiden valvonta hoidetaan tupakan myynnin valvonnan yhteydessä. Kaikki suunnitelman mukaiset 12 tarkastusta tehtiin. Vuonna 2022 annettiin yksi parveketupakointikieltopäätös.

Vuosittaisia tupakka- ja nikotiinikorvausvalmisteiden vuosimaksuja perittiin yhteensä 45 500 € (43 040 €). Vuonna 2022 tehtiin tupakkatuotteiden vähittäismyyntipäätöksiä 8 kpl (4kpl). Yhteensä tupakka- ja lääkelain mukaiset tulot olivat 48 070 € (43 860 €).

Eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelman toteutuminen

Eläinlääkäripalveluiden toteutuminen:

Salossa on kolme praktikkoeläinlääkärinä, jotka toimivat kahdella eri vastaanotolla. Eläinlääkäreillä on mahdollisuus keskenään töitä järjestelemällä irrottautua akuutista praktiikasta ja tehdä esim. aikaa vieviä terveydenhuoltokäyntejä maataloille. Eläinlääkäripalveluiden järjestäminen oli edelleen erittäin haasteellista runsaista sijaistarpeista ja rekrytointivaikeuksista johtuen. Vakituisten valvontaeläinlääkärien virka saatiin täytettyä toisella hakukierroksella helmikuussa 2022. Valvontaeläinlääkärien puuttuessa praktikkoeläinlääkärit joutuvat hoitamaan myös akuutteja eläinsuojelu- ja eläintautikäyntejä oman työn ohessa. Riski pienen yksikön henkilöstöressurssien haavoittuvuudesta konkretisoitui ja aiheutti myös paljon ylimääräistä järjestelytyötä.

Eläinlääkärit tekivät yhteensä 344 tilakäyntiä (v. 2021 käyntejä oli 434). Käynneistä virka-aikana oli 204 ja päivystyksessä 140. Pieneläinkäyntejä vastaanotoilla oli 2 159 (v. 2021 2 336 käyntiä). Virka-aikaan tehdyistä käynneistä oli siten 91 % pieneläinkäyntejä. Kaupungineläinlääkärit ovat pystyneet tarjoamaan terveydenhuoltopalveluja kysyntää vastaavasti. Kaikki eläinlääkärit olivat mukana Neuvo2020 -maatilojen neuvontajärjestelmässä. Terveysneuvontasopimustilojen määrä oli 26. Terveysneuvontokäyntejä salolaisille sika-, nauta- ja lammastiloille eläinlääkärit tekivät yhteensä 40 kpl (2021 38 kpl).

Suurelänpäivystys on hoidettu vuodesta 2013 lähtien yhteistyössä Liedon ympäristöterveydenhuollon kanssa. Päivystysalue koostuu kahdesta toiminta-alueesta, joissa kummassakin toimii yksi päivystäjä. Tarvittaessa eteläisen ja pohjoisen alueen päivystäjä tekevät yhteistyötä, jotta palvelu voidaan tarjota asiakkaille riittävän nopeasti. Eteläisen piirin alueeseen kuuluvat Salon lisäksi Sauvo, Paimio, Kemiönsaari, Parainen ja Kaarina. Alue on varsin laaja, mutta tehtyjen sairaskäyntien määrä oli vuonna 2022 laskennallisesti 0,9 päivystyskäyntiä vuorokaudessa eli viikonlopun (pe klo 16 - ma klo 8) aikana keskimäärin 2,4 sairasmatkaa. Vuonna 2021 vastaavat luvut olivat 1,1/vrk ja 2,9/vl. Päivystyskäynneistä noin 70 % oli Salon alueelle.

Salon vastaa kolmella eläinlääkärillä 4/7 eteläisen toiminta-alueen päivystysvuoroista. Salon eläinlääkäreiden laskennallinen päivystysvuoro on joka 5,3:s arkiyö ja joka 5,3:s viikonloppu. Salossa on käytössä käyntimaksu- ja matkasubventio. Subventioita maksettiin viime vuonna 1 985 euroa, vuonna 2021 avustuksia maksettiin 2 302 euroa.

Pienelänpäivystyspaikkana toimii eläinsairaala Evidensia Vettori Raisiossa. Sopimus on voimassa 31.8.2023 saakka. Vuonna 2021 hoidettiin Evidensia Vettoriin päivystyksessä 690 salolaista pieneläintä (2021 682 kpl)

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta:

Eläinten terveyden- ja hyvinvoinnin valvontatehtävät ovat valtion korvaamia, kunnalle määrättyjä tehtäviä. Valvonnan päävastuu on valvontaeläinlääkärillä. Muut kaupungineläinlääkärit osallistuvat valvontaan tarvittaessa, esimerkiksi valvontaeläinlääkärin poissaolojen aikana tai avustavat tarvittaessa valvontaeläinlääkärinä käynneillä. Eläinlääkärien lisäksi eläinsuojeluvalvontakäynneille voi tapauskohtaisesti osallistua myös terveystarkastaja. Valtio ei kuitenkaan korvaa terveystarkastajien kustannuksia. Salolla ja Liedon valvontayksiköllä on sopimus valvontaeläinlääkäreiden toimivallasta toistensa virka-alueella. Sopimus mahdollistaa esimerkiksi yhteistyön vaikeiden tapauksien hoidossa. Myös läänineläinlääkäri voi osallistua vaikeiden eläinsuojelutapausten hoitoon yhdessä valvontaeläinlääkärin kanssa.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta kärsi myös vuonna 2022 rekrytointivaikeuksista ja toimimme kolmen kuukauden ajan ilman valvontaeläinlääkärinä. Valvontaeläinlääkärin puuttuessa tehtävät työllistivät runsaasti sekä ympäristöterveyspäällikköä että praktikkoeläinlääkäreitä.

Resurssiongelmista johtuen ilmoituksenvaraiseen toimintaan (tallit, eläinlaitokset, kennelit, riistanhoitotarhat) ei pystytty tekemään kuin 7 suunnitelmassa olleesta 41 tarkastuksesta. Eläintautilain mukaiset salmonellavalvontakäynnit (16 kpl) sekä muut tautivalvontaan liittyvät viranomaistehtävät kuitenkin hoidettiin.

Vuonna 2022 tehtiin yhteensä 77 epäilyyn perustuvaa eläinsuojelutarkastusta (vuonna 2021 60 kpl). Lisäksi niihin tehtiin 20 uusintatarkastusta. Tarkastuksista 82 % kohdistui pieneläimiin. Hevonen on selvästi yleisin isoeläin, josta tehtiin eläinsuojeluilmoituksia. Pieneläimiin kohdistuvissa tarkastuksissa ei kuitenkaan läheskään aina todettu lainsäädännön vastaista toimintaa ja usein riitti, että eläimen omistajille annettiin neuvoja ja ohjeita.

Yhdeksän toimijan kohdalla ryhdyttiin 44 §:n mukaisiin kiireellisiin toimenpiteisiin, kuten eläimen hoidon järjestäminen muualla, lopettaminen tai eläinten lähettäminen teuraaksi. Eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi annettiin eläinsuojelulain 42 §:n mukaisia määräyksiä 17 eri toimijalle.

Voimavarat ja niiden riittävyys

Vuoden 2022 valvontasuunnitelmassa asetetut tavoitteet toteutuivat hyvin elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkalain mukaisen valvonnan osalta. Eläinlääkintähuollon ongelmana oli edelleen sen pienistä resursseista johtuva haavoittuvuus ja pitkään jatkuneet rekrytointivaikeudet. 1.1.2023 toimintansa aloittaneen Salon ja Someron ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen myötä eläinlääkintähuollon haavoittuvuus kuitenkin pienenee, kun toimintaa pyritetään jatkossa useamman kaupungineläinlääkärin kesken ja lisäksi alueelle on perustettu toinen valvontaeläinlääkärin virka.

Esittelijä	Rakennus- ja ympäristövalvonnan johtaja
Päätösehdotus	Rakennus- ja ympäristölautakunta merkitsee tiedoksi selvityksen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman toteutumisesta vuonna 2022. Pöytäkirja tarkastetaan tämän asian osalta heti kokouksessa.
Päätös	Rakennus- ja ympäristölautakunta hyväksyi päätösehdotuksen. Pöytäkirja tarkastettiin tämän asian osalta heti kokouksessa.
Tiedoksianto	Ympäristöterveyspäällikkö; Lounais-Suomen aluehallintovirasto (Vyha-järjestelmän kautta)